

Podzimní tah ptáků v západních Krkonoších v letech 2001–2005

Fall migration of birds in western Giant Mountains in years 2001–2005

Ladislav Jasso

Proseč 25, Semily, 513 01; e-mail: jasso.l@seznam.cz

Úvod

Krkonoše patří v České republice k významným ptačím územím. Kromě hnízdního výskytu několika vzácných horských druhů přes hřebeny Krkonoš protahují v podzimním období početná hejna ptáků (JASSO 2002, 2003, 2004, 2005). Z těchto důvodů zde také v letech 1970–1983 probíhala akce Balt zaměřená na jejich odchyty a kroužkování. Součástí akce Balt bylo i vizuální sledování denního tahu, s cílem zjistit počty ptáků přeletujících krkonošské hřebeny. Pravidelně se tato pozorování prováděla na česko-polské hranici nad Voseckou boudou v západních Krkonoších. Výsledky z té doby uvádějí podzimní přelet 80 000–200 000 ptáků (MILES 1981). Odchyty a sledování denního tahu ptáků se opět provádějí od roku 2001.

Cílem výzkumu bylo zjistit počet táhnoucích ptáků v jednotlivých dnech, intenzitu tahu v průběhu jednotlivých podzimních měsíců a intenzitu tahu v průběhu dne a také procentuální zastoupení jednotlivých ptačích druhů. Sledoval jsem také vliv počasí na počet táhnoucích ptáků

Metodika

Pozorování podzimního tahu jsem prováděl nad Voseckou boudou v sedle mezi Tvarožníkem a Sviňskými kameny v západních Krkonoších (kvadrát 5258, 50°47'N 15°31'E) v nadmořské výšce 1 300 m. Obvykle jsem sedával na skalisku pod Tvarožníkem a sledoval tah ptáků na frontě široké asi 200 m. Někdy jsem ptáky pozoroval přímo z hraniční cesty. Sčítání jsem prováděl obvykle během dopoledne, pouze výjimečně i v odpoledních hodinách. Pozorování tahu ptáků probíhalo od 15. srpna do 12. listopadu.

K determinaci jsem používal dalekohled 8 x 30 a často jsem využíval znalosti hlasů ptáků. U hejn nad 20 ex. jsem počet ptáků odhadoval. Zjištěné údaje jsem nahrával do diktafonu a doma přepisoval do deníku. Tímto způsobem bylo možné zaznamenat poměrně přesně denní průtah do 10 000 ex. Při silnějším tahu už nebylo možné spočítat přesně všechny táhnoucí ptáky a proto jsem několikrát jejich počet odhadl na základě zjištěného minutového průměru a poměrného zastoupení dominantních druhů. Méně hojně druhy jsem sčítal přesně.

Výsledky a diskuse

V letech 2001–2005 jsem pozoroval podzimní tah ptáků v sedle nad Voseckou boudou v západních Krkonoších. Celkem jsem za 36 dnů a 1 53 hodin vizuálního sledování zaznamenal 428 772 ptáků v 85 druzích, s průměrem 2 802 ex. za

hodinu (tab. 1). Tah ptáků v horách je závislý na počasí a nejintenzivnější je za mírného jižního nebo jihozápadního větru s oblačnou nebo zataženou oblohou. V průběhu dne táhli ptáci nejvíce hned po rozednění a během dopoledne. Nejintenzivnější podzimní migrace připadla obvykle na první dekádu měsíce října. Dne 1. října 2005 byl zaznamenán vůbec nejsilnější denní tah – 117 910 ptáků za 6 hodin sčítání. Nejvyšší hodinový průměr byl pozorován 29. září 2001 mezi 7.30–8.30 hod., kdy ve výšce 100–200 m nad terénem probíhal intenzivní tah pěnkavy obecné (*Fringilla coelebs*), jejichž počet byl odhadnut na 36 000 ex. za hodinu. Tento druh se stal nejpočetnější táhnoucím.

Na základě mých pětiletých zkušeností a zkušeností místních kroužkovatelů (L. Červa, J. Jelínek, F. Zicha) odhaduji počet všech ve dne táhnoucích ptáků v sedle nad Voseckou boudou v podzimní době na 500 000 ex. Dalších 500 000–1 000 000 ptáků protáhne tímto sedlem v noci. Pozorování poukazují na výjimečnost hřebenového sedla nad Voseckou boudou v západních Krkonoších jako významné tahové cesty ptáků v podzimním období.

Souhrn

V letech 2001–2005 byl pozorován podzimní tah ptáků v sedle nad Voseckou boudou v západních Krkonoších v nadmořské výšce 1 300 m. Za 36 dnů, tj. 153 hodin vizuálního sledování, bylo zaznamenáno 428 772 ptáků v 85 druzích s průměrem 2 802 ex. za hodinu.

Summary

During the period 2001–2005, I observed the fall migration of birds near Vosecká bouda in western Giant Mountains (50°47'N 15°31'E, altitude 1 300 m). During 36 days, which means 153 hours of observation, I recorded 428 772 birds of 85 species, averaging 2 802 ex. per one hour.

Literatura

- JASSO L. 2002: Vizuální sledování tahu ptáků v Krkonoších v roce 2001. *Prunella* 27: 16–20.
- JASSO L. 2003: Vizuální sledování tahu ptáků v západních Krkonoších v roce 2002. *Prunella* 28: 21–23.
- JASSO L. 2004: Vizuální sledování denního tahu ptáků v západních Krkonoších v roce 2003. *Prunella* 29: 24–28.
- JASSO L. 2005: Podzimní tah ptáků v Krkonoších v roce 2004. *Prunella* 30: 5–10.
- MILES P. 1981: Bilance činnosti ornitologické sekce při Správě Krkonošského národního parku v roce 1980 a plán práce na rok 1981. *Prunella* 7: 2–9.

Tab. 1: Přehled počtu táhnoucích ptáků na lokalitě Vosecká bouda v Krkonoších v letech 2001–2005 (d – dominance v %).

Tab. 1: Numbers of migrating birds at Vosecká bouda in Giant mountains in years 2001–2005 (d – dominance, %).

Druh / Species	2001	2002	2003	2004	2005	2001-05	d
1. <i>Phalacrocorax carbo</i>	39	-	6	-	-	45	0,01
2. <i>Ardea cinerea</i>	-	-	7	-	-	7	0,00
3. <i>Anser anser</i>	7	-	-	-	-	7	0,00
4. <i>Anser fabalis</i>	16	-	-	-	-	16	0,00
5. <i>Circus aeroginosus</i>	1	1	2	-	3	7	0,00
6. <i>Circus cyaneus</i>	25	1	-	1	-	27	0,00
7. <i>Buteo buteo</i>	33	-	7	2	2	44	0,01
8. <i>Accipiter nisus</i>	53	1	11	4	3	72	0,02
9. <i>Accipiter gentilis</i>	2	-	1	-	1	4	0,00
10. <i>Falco tinnunculus</i>	11	-	4	2	9	26	0,00
11. <i>Falco columbarius</i>	1	-	-	1	1	3	0,00
12. <i>Falco subbuteo</i>	-	-	2	1	-	3	0,00
13. <i>Falco peregrinus</i>	1	-	-	-	1	2	0,00
14. <i>Calidris alpina</i>	-	2	-	-	-	2	0,00
15. <i>Tringa nebularia</i>	-	-	-	-	1	1	0,00
16. <i>Numenius arquata</i>	-	-	-	-	1	1	0,00
17. <i>Scolopax rusticola</i>	3	-	-	-	1	4	0,00
18. <i>Columba palumbus</i>	528	-	169	303	4	1004	0,23
19. <i>Streptopelia turtur</i>	-	-	2	-	-	2	0,00
20. <i>Caprimulgus europaeus</i>	-	-	1	-	-	1	0,00
21. <i>Picus viridis</i>	-	-	-	-	1	1	0,00
22. <i>Dendrocopos major</i>	5	1	-	1	3	10	0,00
23. <i>Dendrocopos minor</i>	1	-	-	-	-	1	0,00
24. <i>Alauda arvensis</i>	2130	-	10	41	17	2198	0,51
25. <i>Lullula arborea</i>	201	2	94	-	6	303	0,07
26. <i>Hirundo rustica</i>	31	12	35	3	47	128	0,03
27. <i>Delichon urbica</i>	-	29	2	-	2	33	0,00
28. <i>Anthus pratensis</i>	1194	48	185	146	137	1710	0,40
29. <i>Anthus trivialis</i>	71	42	22	17	50	202	0,05
30. <i>Motacilla alba</i>	45	21	32	32	36	166	0,04
31. <i>Motacilla flava</i>	7	2	26	51	1	87	0,02
32. <i>Motacilla cinerea</i>	-	-	2	-	3	5	0,00
33. <i>Troglodytes troglodytes</i>	4	1	3	3	1	12	0,00
34. <i>Bombycilla garrulus</i>	-	-	-	1	-	1	0,00

Tab. 1: pokračování.*Tab. 1: continuation.*

Druh / Species	2001	2002	2003	2004	2005	2001-05	d
35. <i>Prunella modularis</i>	6	5	5	11	91	118	0,03
36. <i>Erithacus rubecula</i>	6	6	8	39	38	97	0,02
37. <i>Luscinia svecica</i>	-	1	-	-	-	1	0,00
38. <i>P. phoenicurus</i>	-	-	1	3	-	4	0,00
39. <i>Phoenicurus ochruros</i>	21	8	16	14	40	99	0,02
40. <i>Oenathe oenathe</i>	1	-	-	2	3	6	0,00
41. <i>Saxicola rubetra</i>	1	-	1	1	-	3	0,00
42. <i>Turdus philomelos</i>	12	3	32	9	33	89	0,02
43. <i>Turdus iliacus</i>	62	-	47	53	11	173	0,04
44. <i>Turdus viscivorus</i>	326	21	74	67	18	506	0,12
45. <i>Turdus pilaris</i>	953	105	407	1163	1209	3837	0,89
46. <i>Turdus merula</i>	5	7	-	7	9	28	0,00
47. <i>Turdus torquatus</i>	-	1	6	1	2	10	0,00
48. <i>Sylvia atricapilla</i>	-	4	1	2	-	7	0,00
49. <i>Sylvia curruca</i>	-	-	-	-	1	1	0,00
50. <i>Sylvia communis</i>	-	-	3	-	-	3	0,00
51. <i>Phylloscopus trochilus</i>	6	6	4	9	2	27	0,00
52. <i>Phylloscopus collybita</i>	67	7	30	13	10	127	0,03
53. <i>Regulus regulus</i>	339	3	21	210	119	692	0,16
54. <i>Regulus ignicapillus</i>	-	2	-	-	1	3	0,00
55. <i>Muscicapa striata</i>	-	2	-	-	1	3	0,00
56. <i>Ficedula hypoleuca</i>	-	3	-	2	-	5	0,00
57. <i>Parus major</i>	645	95	72	247	2718	3777	0,88
58. <i>Parus ater</i>	46	14	17	34	98	209	0,05
59. <i>Parus caeruleus</i>	260	66	30	48	346	750	0,17
60. <i>Parus cristatus</i>	-	-	3	-	-	3	0,00
61. <i>Aegithalos caudatus</i>	32	-	-	-	-	32	0,00
62. <i>Sitta europaea</i>	-	2	-	1	-	3	0,00
63. <i>Certhia familiaris</i>	1	-	-	-	-	1	0,00
64. <i>Garrulus glandarius</i>	2	8	3	14	3	30	0,00
65. <i>Nucifraga caryocatactes</i>	5	1	7	1	-	14	0,00
66. <i>Corvus monedula</i>	-	-	7	-	-	7	0,00
67. <i>Corvus frugilegus</i>	450	-	30	-	80	560	0,13
68. <i>Corvus cornix</i>	-	-	-	-	1	1	0,00
69. <i>Corvus corax</i>	-	-	-	-	5	5	0,00
70. <i>Sturnus vulgaris</i>	234	33	287	138	340	1032	0,24

Tab. 1: pokračování.*Tab. 1:* continuation.

Druh / Species	2001	2002	2003	2004	2005	2001-05	d
71. <i>Fringilla coelebs</i>	88946	4141	90900	69160	117992	371139	86,55
72. <i>Fringilla montifringilla</i>	17604	25	315	1182	2096	21222	4,95
73. <i>Carduelis cannabina</i>	2350	6	26	105	118	2605	0,61
74. <i>C. flammea/cabaret</i>	2	4	11	12	94	123	0,03
75. <i>Carduelis carduelis</i>	747	47	55	263	129	1241	0,29
76. <i>Carduelis chloris</i>	570	6	21	62	90	749	0,17
77. <i>Carduelis spinus</i>	4741	499	232	675	3977	10124	2,36
78. <i>Serinus serinus</i>	31	13	14	7	15	80	0,02
79. <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	69	-	2	72	325	468	0,11
80. <i>Carpodacus erythrinus</i>	-	-	-	-	1	1	0,00
81. <i>C. coccothraustes</i>	94	5	280	86	131	596	0,14
82. <i>Loxia curvirostra</i>	131	91	164	469	1075	1930	0,45
83. <i>Emberiza schoeniclus</i>	53	1	4	15	7	80	0,02
84. <i>Emberiza citrinella</i>	7	-	1	1	6	15	0,00
85. <i>Plectrophenax nivalis</i>	-	-	-	-	1	1	0,00
Celkem / Total	123234	5404	93760	74807	131567	428772	100,00
Průměr za hodinu / average per hour	2833	318	2758	3740	3417	2802	